

Op weg naar recreatieschappen nieuwe stijl

Foto's: Ronald Goedheer

Debatleider Hans Luiten liet nadrukkelijk de aanwezige raadsleden, statenleden, wethouders en burgemeesters aan het woord

De toekomst van de recreatieschappen is een complex vraagstuk. De mogelijkheden tot publieke financiering staan onder druk, terwijl verder bezuinigen vrijwel onmogelijk is zonder aan kwaliteit in te boeten. Het toelaten van particuliere initiatieven kan soulaas bieden, maar de huidige bestuurlijke organisatie bemoeilijkt dit. Verder verandert de behoefte van de gebruiker. Alle reden dus om de discussie aan te gaan over het al dan niet herzien van de rol van de recreatieschappen in het landschap van de Metropoolregio Amsterdam. Dit gebeurde op vrijdagmiddag 24 oktober in het provinciehuis in Haarlem.

Ruim 60 direct betrokkenen bij het landelijk gebied, waaronder veel raadsleden, statenleden en bestuurders, namen deel aan de discussie over de toekomst van de recreatieschappen. Een Haarlem's raadslid maakte, nog voordat gedeputeerde Bond aan zijn inleidend woord was begonnen, direct al van zijn hart geen moordkuil. "Ik vind dat er bij de schappen te veel geld verloren gaat. Gemeenten moeten bezuinigen en zij lijken er immuun voor." Om daar paal en perk aan te stellen pleitte Visser voor het opvoeren van economische activiteiten in de recreatiegebieden. Debatleider Hans Luiten vond het een mooie aftrap, maar stelde voor eerst de inleidingen van Jaap Bond, de Diemense wethou-

der Ruud Grondel en projectleider Ronald Louwman af te wachten, zodat iedereen op gelijk informatieniveau zit.

Investerings dwarsbomen

Daarop was het woord aan Jaap Bond. De gedeputeerde liet weten dat het overgaan van de verantwoordelijkheid van het Rijk naar de regio kansen biedt voor een nieuwe bestuurlijke vorm voor de recreatieschappen. "Daarbij dient allereerst de vraag te worden gesteld wat het ons waard is", hield Bond zijn publiek voor. "Temeer daar we nu het moment hebben bereikt dat je niet verder kunt bezuinigen." Minstens zo relevant is het volgens hem om de verdienmo-

Gedeputeerde Jaap Bond: "Om onze groene troefkaart goed uit te spelen is herbezinning nodig"

gelijkheden in de discussie te betrekken. "De samenstelling van het bestuur verschilt per schap, evenals de inkomsten en uitgaven. Als je iets wilt als ondernemer, word je niet vrolijk. Je moet niet alleen langs het schap, maar ook langs alle gemeenten. Daar zit best een uitdaging in." Hij wees er in dit verband op dat één enkele gemeente een investeerder kan tegenhouden zonder verantwoording te hoeven nemen voor het mislopen van zo'n nieuwe inkomstenbron. "Daarom is de vraag reëel of gemeenschappelijke regelingen als die voor de recreatieschappen nog wel van deze tijd zijn."

Bestuurlijke context

Nieuwe economische activiteiten zijn volgens Bond niet alleen van belang als inkomstenbron, maar ook om meer bezoekers te trekken. De waterskibaan in Geestmerambacht is volgens de gedeputeerde een goed voorbeeld van een dergelijke economische activiteit met toegevoegde waarde. "Hiermee is een geheel nieuwe doelgroep binnengehaald." Hij benadrukte dat de ruimte voor dit soort private initiatieven groeit, juist op een moment dat de overheid zich op meerdere terreinen terugtrekt. Adequaat hierop inspelen stelt echter andere eisen aan de bestuurlijke organisatie van de schappen. Maar er speelt meer. "Minstens zo relevant is de vraag wat we met recreatie en toerisme willen bereiken." Zo vormt het vele groen in de Metropoolregio Amsterdam een belangrijke vestigingsfactor. "De Metropoolregio Amsterdam hoeft niet als andere metropolen miljarden te investeren in groen, wij hebben het al en dat heeft echt een economische waarde. Maar om die troefkaart goed uit te spelen, moeten we ons wel herbezinnen."

Beheer als kerntaak

Over dit laatste was Ruud Grondel het vierkant met Bond eens. "De waanzinnige bestuurlijke lappendeken die de organisatie van het landschap kenmerkt is niet meer van deze tijd", aldus Grondel, wethouder van Diemen en al jarenlang lid van de Bestuurlijk Denktank Landschap van de Metropoolregio Amsterdam. "Om de recreatiegebieden adequaat te organiseren en te ontwikkelen is regionale samenwerking nodig." Van belang daarbij is volgens Grondel onderscheid te maken tussen beleid en beheer. "Dit laatste zou de kerntaak van de schappen moeten zijn, mits het andere aspect, het beleid, ook goed is georganiseerd." Interessant vindt Grondel de financiering van het beheer op metropoolniveau. Verevening dus, iets wat in Zuid-Holland al is doorgevoerd. "Deze optie leent zich goed voor het nemen van strategische beslissingen. Daarbij dient dan wel oog te zijn voor de potentie van de gebieden, want die is niet overal hetzelfde. Het sterke is dat de Metropoolregio Amsterdam een afstemmingsorgaan is, de besluitvorming blijft dus in raden en staten plaatsvinden." Voor de beheertaak ligt de organisatie op metropoolniveau minder voor de hand. "Daarbij is sprake van veel meer detailniveau."

Opties

Projectleider Ronald Louwman, de derde en laatste inleider, wees zijn publiek op een ander voordeel van het verminderen van de bestuurlijke drukte. "Een terugtrekken van de overheid biedt kansen voor nieuwe vormen van burgerparticipatie." Belangrijk volgens hem, want juist door het huidige versnipperde eigenaarschap worden de schappen eerder als kostenpost gezien dan als nuttige voorziening voor inwoners. Met het oog op de toekomst, zijn volgen Louwman drie vragen relevant: 1. Wat willen we en waar?, 2. Welke financieringsmogelijkheden zijn voorhanden?, en 3. Hoe regelen we het beheer? "Begin met het opstellen van een gezamenlijke visie op MRA-niveau", adviseerde de projectleider. "Maak vervolgens een koppeling met het organiseren van de uitvoering. Verder vereist het betrekken van private partijen aandacht, want ook geld is een sterk sturingsmechanisme."

Als schot voor de boeg gaf Louwman een schets van enkele hoofdvarianten voor de toekomstige organisatie van de schappen. "In een groeimodel kan worden gekeken naar de mogelijkheden om andere organisaties te laten aansluiten bij de schappen. Of wat te denken van een coöperatievorm met vertegenwoordigers van burgers en ondernemers in het bestuur? Een andere optie is een provinciaal sturingsmodel, waarbij de provincie zelf niet langer actief deelneemt. In dat geval stelt de provincie een verordening op over de hoofdlijnen van het natuur- en recreatiebeleid."

Benutten verdienmodellen

Gevoed door de inbreng van de drie inleiders, volgde een geanimeerde discussie onder leiding van Hans Luiten. Daarbij kon men zich via groene en rode kaarten uitspreken over enkele stellingen. Opvallend was dat de stemmen ongeveer stakten over een stelling welke aandrang op het verminderen van de bestuurlijke drukte. Annette Baerveldt, wethouder Velsen, liet weten dat haar gemeente daar nauwelijks last van heeft. "Velsen zit in één schap en dat is goed te overzien. Het probleem ligt eigenlijk meer bij de provincie en Amsterdam." Uit Wormerland kwam een ander geluid: "Een centraal bestuur is een stap voorwaarts. Nu gaat met al die afzonderlijke besturen veel energie verloren." Statenlid Nico Salm ging nog een forse stap verder.

"Het recreatieschap is een achterhaald fenomeen, weg met die term." Volgens hem zijn de waterschappen

prima in staat om deze taak erbij te nemen. Luzette Wagenaar – Kroon, burgemeester gemeente Waterland, vond dit geen goed idee. "Bij recreatie hoort ook de besluitvorming over wat je op welke plek wilt. Dergelijke politieke keuzes horen niet bij het waterschap te liggen, dus dit is niet de weg. Voorop moet staan wat effectief is voor onze burgers."

Gedeputeerde Bond deed daarop een poging om de roodstimmers over te halen van gedachten te veranderen. "Neem de situatie waarin het bestuur van het schap eensgezind 'ja' zegt tegen een nieuwe ontwikkeling met

toegevoegde waarde en die veel geld in het laatje brengt. Een 'nee' van één van de vijf betrokken gemeenten zorgt ervoor dat het niet doorgaat, terwijl de tekorten die hiervan het gevolg zijn moeten worden gedeeld. Dat voelt niet goed. In die getrapte besluitvorming zit ook een deel van de bestuurlijke drukte, want dit maakt het moeilijk om snel te beslissen over het benutten van kansrijke verdienmodellen die zich aandienen." Verder ontzenuwde hij het gevoel dat bij een centraal bestuur een individuele gemeente aan de zijkant staat. "Iedere gemeente heeft en houdt via het bestemmingsplan zeggenschap." Een vertegenwoordigster van Staatsbosbeheer gaf aan dat voor een aantal problemen sowieso op hoger schaalniveau dan het individuele schap keuzes nodig zijn.

'Als je in een recreatieschap iets wilt als ondernemer, word je niet vrolijk'

Cora-Yfke Sikkema, wethouder Haarlem, had wel twijfels of bij een centrale organi-

satie de bestuurlijke drukte daadwerkelijk afneemt. "Voor concrete plannen moet je immers toch weer langs iedere gemeente." Bond liet weten dat dit niet nodig is. "Je moet aan de voorkant met iedere gemeenten regelen waar wel en niet plekken voor ontwikkeling zijn. Neem een initiatief als een natuurbegraafplaats. Dat levert rond de zes miljoen op. Nu loop je de kans dat dit niet doorgaat."

Draagvlak voor verevening

Een andere stelling luidde als volgt: 'Eén financiering en verrekening voor alle recreatieschappen in het MRA gebied.

Wethouder Ruud Grondel: "Van belang is onderscheid te maken tussen beleid en beheer"

Dus niet meer binnen een recreatieschap afzonderlijk maar verevening binnen de MRA.' Slechts een handjevol deelnemers gaf aan dat verevening naar hun gevoel niet bijdraagt aan de samenwerking of dat je hiervoor zoveel weerstand moet overwinnen dat het geen haalbare kaart is. Een ruime meerderheid had hier dus wel oren naar. Volgens Ruud Grondel kan voor het opzetten van de systematiek worden geleerd van het gemeentefonds. "Dit betekent dat je eerst kijkt naar wat een gebied nodig heeft aan geld en dit bedrag vervolgens aftrekt van de verdien capaciteit van een gebied." Uit de zaal kwam daarop de bezorgde vraag of sommige landschappen hierdoor het kind van de rekening dreigen te worden. Grondel: "Nee, want je bepaalt samen hoeveel geld naar welk gebied gaat." Bond vulde aan dat je ook bij verevening per jaar voor het beheer kunt schuiven in je geldstroom. "Maar dan voer je niet langer de discussie over ieder bruggetje in zes raden." Belangrijk voordeel van tijdig 'ja' zeggen tegen kansrijke initiatieven is volgens hem dat via het geld dat hierdoor in de gemeenschappelijke pot komt gemeenten uiteindelijk minder aan het schap hoeven te betalen.

Een stelling over het op een creatieve manier betrekken van bewoners bij beheer leverde weinig discussie op. Men kon zich hier wel in vinden. "Het is belangrijk mensen te betrekken bij gebieden en hen wellicht hier ook aan te binden bij gebieden via een lidmaatschap", aldus een deelnemer. Een ander wees erop dat organisaties als Staatsbosbeheer dit al lang doen.

Samen blijven optrekken

De komende tijd worden de bestuurlijke varianten voor

het op een nieuwe leest schoeien van de bestuurlijke organisatie van de recreatieschappen uitgewerkt. Vervolgens worden de meest kansrijke modellen voorgelegd aan achtereenvolgens de MRA Denktank Landschap en GS. De intentie is dat in de nieuwe bestuursperiode de definitieve richting wordt bepaald en ingevoerd. Bond: "Een volgend college kan direct de draad oppakken." Vanuit het publiek komt de vraag of het tijdschema niet te veel op de provincie gericht is en te weinig op gemeenten. Bond antwoordde ontkennend: "In de denktank zitten wethouders uit uw gemeente die kunnen zorgen voor terugkoppeling. Het is juist de uitdaging om de 28 raden en colleges mee te krijgen in dit proces. Daar zit ook de kwetsbaarheid, want als één gemeente niet wil dan kunnen we niet verder."

'Verevening leent zich goed voor het nemen van strategische beslissingen'

De gedeputeerde benadrukte nogmaals het belang om gezamenlijk op te trekken. "We kunnen er beter een jaar langer over doen met meer draagvlak dan dat één raad afhaakt, want dan red je het niet. We moeten het stapje voor stapje doen. Maar de denkrichting is vanmiddag aangescherpt." Statenlid Cees Broekhoven vat de zaken die bij het nieuwe beleid horen tot slot kernachtig samen: "Met elkaar, met minder geld en een heleboel ondernemerschap, dat is de toekomst."

Projectleider Ronald Louwman: "Schappen worden nu eerder als kostenpost gezien dan als nuttige voorziening"